

פְּרִי הָאָרֶץ

מֵאֲמַר וַיִּקְהַל – פְּקוּדֵי

נמסר מוצאי שבת קודש פרשת ויקהל.

א.

במדבר כתוב כי בני ישראל ניסו להקים את המשכן ולא הצליחו. באו לפני משה ואף הוא ניסה, ולא עלתה בידו. אמר לו הקב"ה שיעשה בידיו והוא יקימו תחתיו.

מדוע נאלצו הבונים לנסות, ואחריהם משה, ורק לאחר שכל אלו נכשלו נענה להם השם? מדוע מתחילה לא הקים הקב"ה בעצמו?

ב.

נענה על כך במהלכו של השפת אמת בהבנה מדוע לא דחתה מלאכת המשכן את השבת.

השבת נוצרה מכך שבכל יום שנתרחק מנקודת בריאת העולם ניתוסף בו תוספת צמצום, עד שהבחין השם יתברך ביום השישי לבריאה, כי "העולם חָסַר מְנוּחָה" (רש"י בראשית ב', ב'), ואם יצומצם עוד מעט לא יוכלו גלותו יותר. על כן "אמר לעולמו דיי" (חגיגה י"ג ע"א) ובשבת קודש התגלה האור בעצמו – ללא כל צמצום!

מאז ועד ימינו אנו, כל הרוצה להתחבר לקב"ה, יכול לעשות זאת בשבת קודש^א על ידי הסרת מחיצות ימי החול – הם הדיבורים והמעשים האסורים, שנאסרו בשבת – ויחבר אף מחשבתו, על ידי התבוננות במעשיו ויראה "כְּאֵלֹהֵי מְלֹאכְתָּךְ עֹשֶׂהָ" (רש"י שמות כ', ח'). לא הוא מנהל את עסקיו אלא יש מי שמעל לכל. עצירה זו להתבוננות מקיימת את כל מעשי האדם, בחיבור מעשיו, דיבוריו ומחשבותיו לשורש המעשים כולם.^ב

זהו "ק-ל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים", אימתי הקב"ה אדון לשבֵחַ מעשי בראויו? כאשר "בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי נִתְעַלָּה" ומתבונן האדם מי הוא האדון ועל ידי הכנעתו מגיעים מעשיו לשלימותם מידי הבורא יתברך.

על כן בניית המשכן, שמטרתו היא לחבר בין ישראל לאביהם שבשמיים, ללא עצירת השבת לבטל את השגותיהם ומעשיהם לשורשם, לא יגיעו לשלימות המלאכה, משום שעד מהרה יפלו ברשת היצר לקחת לעצמם את עבודתם!

זה פירוש שנקראו ישראל 'שולמית', על שם מי שהשלום שלו – שרק הבורא מסוגל להשלים כל מעשי האנוש!

ג.

כך הוא בכל חיי האדם. שיכול לשאול את עצמו, כיצד אני הקטן יכול לראות את הבורא יתברך בתוך כל ההסתר העבה בו אני שקוע?

ולפי שלעיתים "המלאכה היתה דַּיָּם" וכל מה שעושה אינו מספיק, ולפעמים "הוֹתֵר", שמרגיש שהעבודה שהשקיע מיותרת לחלוטין, ואינו מגיע לשלימות שרצה.

אך דווקא מתוך אי-השלימות, שאינו מצליח לעשות מה שרצה באופן שרצה לעשותו, זהו המקום בו בחר הבורא לומר - "דִּי" ולהפסיק את הצמצום המתעתע באדם כי כוחו הוא העושה לו את החיל. ומתוך אי-שלימותו יבחין באמת, והשם יתברך ישלים עבורו את רצונותיו. אך אם בוחר להתמסכן, הוא מפספס את הרגע..

^א בגמרא מסופר על רב עמרם שזעק "אש" בכדי להקהיל סביבו את העיירה וינצל מעבירה מחמת הבושה. אך רבינו זיע"א נהג לומר על כך, כי ישנו עוד פיתרון, החוסך את הבושה, והוא שיזעק האדם "שבת" ובכך יתפוס את עצמו. כך פירש המאמר: "עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות" – שעדיפה הזעקה "שבת", שלכל היותר יחשבו שמתלהב לקראת השבת, מאשר לזעוק "אש", ויצטרך לבריות שיכבו את תאוותו על ידי הבושה..

^ב בביקור חולים בשבת מברכים: "יכולה היא שתרחם", ומפרש רש"י "אם תכבדוה מלהצטער בה", כלומר, אם יכיר בכאב שהוא מתנת הבורא שנתן לו הכוח להתגבר על כך, ורוצה למנף אותו מכך, זאת מטרת השבת.

כמו בגשמיות כך ברוחניות האדם, כפי דבריו של רבי יודל פורוש שליט"א, שדבקות האדם בבוראו באה מתוך האהבה והיראה הפסולות - כידוע שהאדם מורכב מארבעה כוחות נפש המושכים לחומריות: אש (כעס) מים (תאוה) רוח (גאוה) עפר (עצבות) – ובכך שרואה אפסיותו, ומזהה מי מונע ממנו להידרדר עוד ועוד מטה^ג - "הֲלוֹא הַשֵּׁם ז' – כך מגיע לדבקות מוחלטת!

בקיצור: כל פעם שפגשת חסרון בעצמך – פגשת את השם בכבודו ובעצמו! אלא אם אתה חי בהכחשה..

אך יסוד חשוב הוא להכיר בכך שהנפילות והכאבים אינם "מפחידים" – כנאמר בשושנת יעקב – אלא "בעדי". בידיעה שרק כך יכול האדם להגיע לחיבור עם השם, יוכל להיות בטוח שאינו בטוח בעצמו לעולם ולהתחבר ללא הרף^ד..

ד.

כך מיישב הפרי הארץ המאמרים הסותרים - "מתוך שלא לשמה בא לשמה" ו"רבי עקיבא אומר - כל הקורא שלא לשמה, נוח לו שנהפכה שליתו על פניו" - על פי מהלך זה.

בכדי שהגוף ימשך ללימוד התורה ועבודת השם, נוצרו הפיתויים המושכים אותו לכך. כל מיני אינטרסים המניעים את החומריות וקרויים "לא לשמה". אף התענוג מלימודו – כך כותב הפרי הארץ - נקרא בשם "לא לשמה!"

אם הלומד מחשיב את לימודו כאילו לומד "לשמה" – כצחות לשון רבי אשר: "הוא כבר מרגיש 'משהו'..". – הרי שלעולם לא יבוא ל"לשמה" הנכון, ועליו נאמר "נוח לו שנהפכה שליתו על פניו".

אך אם יודע ומכיר ש"אמרת אֶחָכְמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי". כמה שאנסה תמיד אישאר בחומריות שלי הזקוקה לאינטרסים שלה בכדי ללמוד ולעבוד את השם, וה"לשמה" תתמיד להיות רחוקה ממני, רק אז יתחבר מחוסר האונים שלו לבורא – שישלימו ל"לשמה". כך בא ל"לשמה" מתוך "שלא לשמה".

כלשון הפרי הארץ: "שְׁלֵהוּת יְדוּעָה שֶׁהַגּוֹף הוּא חֹמֶר עֹכָר וְאֵינוּ מִסְכִּים לַעֲשׂוֹת כְּהַתְחַיְבוּת הַשָּׁקֶל, כִּי אִם עַל יְדֵי פְתוּיֵי הַמְּשִׁיגֵי הַגּוֹף שֶׁהֵם יִרְאֵת הַעֲנֵשׁ וְנִשְׁכָּר עוֹלָם הַבָּא, או נחת רוח וְתַעֲנוּג שֶׁמְרַגֵּשׁ בְּעִבּוּדָתוֹ וְאַהֲבָתוֹ אֶת הַשֵּׁם.. אֲבָל הַדְּבָקוֹת הָאֵמֶתִי אַחַר הַמְרַגֵּשׁ, הוּא הַשְּׂאִינוֹ מְרַגֵּשׁ בְּשׂוֹם תְּפִיסָה.. כִּי אִם עַל יְדֵי הָאֲמוּנָה בְּלִי שׂוֹם הַרְגָּשָׁה, שֶׁהוּא עֵינָן בְּטוֹל הַמְּצִיאוֹת.. הוּא הַנִּקְרָא 'לְשֵׁמָה' שֶׁל כָּל אָדָם כְּפֹסֵם דְּרָגָה דִּילִיָּה."

זה פירוש הפרי הארץ למאמר: "יָפָה שְׁעָה אַחַת בְּתַשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, מְקַל חֲסֵי הָעוֹלָם הַבָּא" (אבות ד', י"ז). רק בעולם הזה יכול להכיר את השם "מְבֻטָּן שְׂאֹל שְׂוֹעֲתֵי אֱלֹהִים" ולהגיע לחיבור מתוך החיסרון. מה שאין כן בעולם הבא, שם אין חסרון ואין את הקשר הזה^ה.

ה.

ועדיין, אל לו לאדם לחכות לחסרון, אלא עליו להתמיד בעשיית כל השתדלות שיכול. רק כאשר הוא נתקע ומשהו מפריע לו, ייכנס למהלך הזה.

כך במעשה המשכן. לאחר שבני ישראל ניסו, ומשה ניסה, ומיצו כל ההשתדלויות והכירו כי מעצמם אינם יכולים להקים את המשכן - אז באה עזרתו יתברך.

מהלך זה קרוי בלשון הפרי הארץ "קישוטי כלה". כפי שהכלה מתקשטת רק כאשר אין איש עימה, כך לגלות את הבורא ניתן רק כאשר אתה לא נמצא. כאשר מציאותך תתבטל כליל, תוכל לבוא לגילוי הבורא יתברך. וכל ביטול נוסף הוא קישוט נוסף לשכינה.

^ג כמעשה החסיד שביקש מרבו עצה להינצל ממידת הכעס, ובעומדו בחדר ההמתנה, שלח אליו הרבי אנשים שיציקו לו. אך אותו חסיד לא כעס ונשאר רגוע. כאשר תמה הרבי על כך ענה לו שידע שנשלחו אליו להרגיזו, ולכן לא כעס עליהם. הרבי המשיך את דבריו ואמר לו, כי אם כן כל מי שמפריע ומציק, הוא גם שליח מההשגחה העליונה להרגיז אותך, בכדי שתכיר בממשלתו יתברך..

^ד מעשה היה בבדחן שחיקה את קידוש הרבי מסאטמר זיע"א בפורים, והפטיר הרבי כי הוא חושש שמא הוא עצמו גם מחקה את הפעם הבודדת בה קידש בהתלהבות זו..

^ה כך פירש רבינו שליט"א את המאמר: "אין אדם לומד תורה אלא ממקום שליבו חפץ" – כאשר שובר את טבעו לחוש ולהבין, ומרגיש את הסכנה שלו להתגאות בכל רגע, אז "ליבו חפץ" להגיע לקרבת אלוקים.